



**RZECZNIK PRAW DZIECKA**  
**Monika Horna-Cieślak**

Warszawa, 02 czerwca 2025 r.

**ZZS.422.22.2025.JOJ**

(w odpowiedzi należy podać ten znak sprawy)

**Szanowna Pani**  
**Barbara Nowacka**  
**Ministra Edukacji**

Szanowna Pani Ministro,

z rosnącym niepokojem odnotowuję kolejne doniesienia medialne alarmujące o powracającej wśród dzieci i młodzieży „modzie na dopalacze<sup>1</sup>”. Prawdopodobnie szeroka dostępność tych nielegalnych substancji – sprzedawanych m.in. poprzez Internet – oraz ich

---

<sup>1</sup> <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/9768361,dopalacze-truja-coraz-bardziej.html>  
<https://bydgoszcz.tvp.pl/85929556/srodki-psychootropowe-dopalacze-zgony>

relatywnie niska cena sprawiają, że środki zastępcze (ŚZ)<sup>2</sup> oraz nowe substancje psychoaktywne (NSP)<sup>3</sup> zyskują coraz większą popularność, także wśród młodych ludzi<sup>4</sup>.

Jak wynika z najnowszego Raportu Głównego Inspektora Sanitarnego o Środkach Zastępczych i Nowych Substancjach Psychoaktywnych<sup>5</sup> liczba wszystkich zatruc w populacji dzieci i młodzieży na przestrzeni lat znacząco spadła. Zwłaszcza w porównaniu z rokiem 2015, kiedy to odnotowano rekordową w naszym liczbę przypadków (2077). Nie mniej jednak, już od 2022 roku znów obserwujemy stały wzrost zatruc wśród dzieci i młodzieży, tj. 49 przypadków w 2022 r., 58 w 2023 r. i aż 92 w 2024 r.

Łącznie w Systemie Monitorowania Informacji o Środkach Zastępczych i Nowych Substancjach Psychoaktywnych (SMIOD) w 2024 roku odnotowano 557 interwencji medycznych związanych z podejrzeniem zatrucia tymi substancjami. Najwięcej zgłoszeń pochodziło z województw: małopolskiego (167), śląskiego (112) i lubuskiego (63).

Podkreślenia wymaga nadto, że odnotowana w grupie wiekowej do 18. roku życia liczba podjętych interwencji medycznych (92) stanowiła 16,52% wszystkich przypadków. Najwięcej zgłoszeń dotyczyło młodzieży w wieku 16–18 lat ( tj. 56 zgłoszeń). W grupie 13–15 lat

---

<sup>2</sup> Środek zastępczy (ŚZ) – jest to produkt zawierający substancję o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może zostać użyty w takich samych celach jak środek odurzający, substancja psychotropowa lub nowa substancja psychoaktywna, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie odrębnych przepisów

<sup>3</sup> Nowa substancja psychoaktywna (NSP) -każda substancja lub grupa substancji pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w formie czystej lub w formie preparatu działająca na ośrodkowy układ nerwowy, inna niż substancja psychotropowa i środek odurzający, stwarzająca zgodnie z rekomendacją Zespołu do spraw oceny ryzyka zagrożeń dla zdrowia lub życia ludzi związanych z używaniem nowych substancji psychoaktywnych, zagrożenia dla zdrowia lub zagrożenia społeczne porównywalne do zagrożeń, stwarzanych przez substancję psychotropową lub środek odurzający, lub które naśladują działanie tych substancji, określona w przepisach wydanych na podstawie art. 44f pkt 3, tj .Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych (Dz.U. 2024 poz. 1139)

<sup>4</sup> Dane o przypadkach zatruc lub podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi zbierane są przez Państwową Inspekcję Sanitarną od 2013 roku. Kolejne roczne raporty, szczegółowe statystyki i analizy w tym zakresie można znaleźć pod adresem: <https://www.gov.pl/web/gis/raporty-glownego-inspektora-sanitarnego-w-sprawie-srodkow-zastepczych-inowych-substancji-psychoaktywnych>

<sup>5</sup> Na podstawie publikowanych corocznie Raportów Głównego Inspektora Sanitarnego można z kolei ustalić liczbę odnotowanych przypadków zatruc oraz interwencji medycznych związanych z dopalaczami w kolejnych latach, poczynając od 2013 r.

- odnotowano 31 przypadków. Zgłoszenia dotyczyły również dzieci w wieku 0–6 lat (3 przypadki) oraz 7–12 lat (2 przypadki).

Co istotne, najwięcej interwencji medycznych związanych z zatruciami w 2024 r. przeprowadzono w okresie wakacji (w lipcu - 60 przypadków), w czasie rozpoczęcia roku szkolnego (we wrześniu- 58), początku roku akademickiego (w październiku - 65).

Mając na uwadze przytoczone dane, nie sposób wprawdzie oszacować rzeczywistej skali obserwowanego zjawiska. Nie można również jednoznacznie ocenić, czy odnotowany wzrost liczby zatruc dopalaczami wśród dzieci i młodzieży w przeciągu ostatnich trzech lat to jedynie chwilowa tendencja, czy już zapowiedź nowego, niepokojącego trendu. Niewątpliwym jest jednak, że problem dopalaczy w tej grupie wiekowej pozostaje wciąż aktualnym i poważnym wyzwaniem zdrowotnym i społecznym w naszym kraju.

W mojej ocenie ta niepokojąca dynamika wzrostu zatruc substancjami psychoaktywnymi wśród najmłodszych Polaków, budząca zrozumiałe obawy opinii publicznej, powinna stać się przedmiotem wzmożonego zainteresowania wszystkich instytucji odpowiedzialnych za zdrowie publiczne oraz edukację młodego pokolenia.

Pamiętać bowiem należy, że dopalacze (środki zastępcze) oraz nowe substancje psychoaktywne to chemicznie syntetyzowane środki o nieznanym lub zmiennym składzie, co czyni je szczególnie niebezpiecznymi. Zażywane przez dzieci i młodzież - najczęściej w celu wywołania efektu odurzenia, euforii, chwilowego pobudzenia, pozornej poprawy koncentracji czy uczucia przyjemności - powodują poważne, szybkie wyniszczenie młodego organizmu, zwiększają m.in. ryzyko prób samobójczych. Nierzadko działają też silniej niż tradycyjne narkotyki. Zawierają bowiem czyste, syntetyczne związki chemiczne, których skład jest regularnie modyfikowany<sup>6</sup>. Oznacza to m.in., że nawet dwie porcje tej samej substancji mogą

---

<sup>6</sup> Rynek substancji psychoaktywnych ulega ciągłym zmianom – niektóre środki zyskują na popularności, inne stopniowo znikają lub występują w coraz mniejszych ilościach, a jednocześnie pojawiają się nowe, często nieznanne wcześniej związki.

mieć zupełnie inne działanie<sup>7</sup> i toksyczność. Brak możliwości ich standaryzacji sprawia z kolei, że nawet użytkownicy tych substancji nie mają świadomości, co dokładnie zażywają. Podjęta interwencja medyczna w przypadku stwierdzonego zatrucia ogranicza się wówczas najczęściej do leczenia objawowego, co również znacząco zwiększa ryzyko powikłań, a nawet zgonu.

Podkreślenia wymaga także, że to właśnie dzieci i młodzież stanowią grupę szczególnie narażoną na skutki działania substancji psychoaktywnych. W okresie dojrzewania w fazie rozwoju jest jeszcze kora przedczołowa, odpowiedzialna za kontrolę impulsów, podejmowanie decyzji i przewidywanie skutków działań<sup>8</sup>. Zażywanie substancji psychoaktywnych przed 25 rokiem życia może zatem trwale zakłócić ten proces, zwiększając jednocześnie ryzyko wystąpienia zaburzeń emocjonalnych, psychicznych i poznawczych młodego człowieka w kolejnych latach.

Co istotne, to także w okresie adolescencji intensywnie rozwijają się struktury mózgowe odpowiedzialne za emocje i system nagrody, takie jak układ limbiczny czy ciało migdałowate. Oznacza to, że właśnie nastolatki najczęściej wykazują skłonność do impulsywnych zachowań i poszukiwania silnych wrażeń, przy jednocześnie niedojrzałych jeszcze mechanizmach kontroli emocji oraz oceny ryzyka

Stąd też - w mojej ocenie - skuteczna walka z dopalaczami wymaga nie tylko konsekwentnego monitorowania samego zjawiska, ale także sprawnego i adekwatnego reagowania na istniejące już zagrożenie – także poprzez działania edukacyjne kierowane do dzieci i młodzieży. Zwłaszcza, że rynek dopalaczy i nowych substancji psychoaktywnych wyjątkowo szybko ewoluuje, zaś przestępczość narkotykowa zbyt łatwo dostosowuje się do kolejnych regulacji prawnych i restrykcji.

Uważam zatem, że niezbędne jest podjęcie skoordynowanych działań o charakterze ogólnopolskim, które w pierwszej kolejności pozwolą na upowszechnienie wiedzy na temat

---

<sup>7</sup> Dopapalacze mogą powodować drgawki, omdlenia, zaburzenia psychiczne, a nawet nagłą śmierć. Wiele dopalaczy wpływa na pracę mózgu, powodując halucynacje, stany lękowe, paranoje, agresję. Szybko uzależniają – zarówno psychicznie, jak i fizycznie

<sup>8</sup> por. Giedd et al., 1999; Sowell et al., 2001

zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak również wśród rodziców, opiekunów oraz kadry pedagogicznej.

W mojej ocenie, placówki oświaty, jako miejsce codziennego funkcjonowania dzieci i młodzieży, powinny w tym zakresie odegrać kluczową rolę.

Nastolatkom, szczególnie narażeni na wpływ rówieśników i impulsywne decyzje, powinni mieć pełną świadomość realnych zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Zasadnym było by zatem organizowanie warsztatów i szkoleń profilaktycznych, najlepiej z udziałem specjalistów: psychologów, terapeutów uzależnień. Istotnym wsparciem mogłyby być także dedykowane młodzieży programy edukacyjne, mające na celu podnoszenie kompetencji pod kątem radzenia sobie ze stresem, presją społeczną oraz cykliczne informowanie uczniów o możliwości skorzystania z anonimowych kanałów wsparcia, takich jak infolinie i czaty kryzysowe. Działania w tym zakresie winny być podejmowane przed wszystkim w okresie bezpośrednio poprzedzającym czas wakacji oraz w okresie powrotu młodzieży do szkół w okresie jesiennym.

Zasadnym było by także organizowanie warsztatów i szkoleń dedykowanych rodzicom nastolatków i ich opiekunom, także w zakresie rozpoznawania objawów zażywania substancji oraz sposobów reagowania w sytuacji zagrożenia.

Działania edukacyjne powinny objąć również samą kadrę pedagogiczną. Szkolenia skierowane do nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych powinny dotyczyć m.in. opracowywania oraz wdrażania procedur postępowania w przypadku podejrzenia zażywania substancji przez ucznia, tworzenie szkolnych zespołów interwencji kryzysowej.

Każda placówka oświatowa w kraju powinna mieć możliwość skorzystania z aktualnych materiałów szkoleniowych i edukacyjnych, takich jak scenariusze lekcji, przewodniki, broszury (rekomendowanych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom).

Wobec powyższego, stosownie do art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2023 r. poz. 292), zwracam się do Pani Ministry z uprzejmą prośbą o rozważanie podjęcia stosownych działań mających na celu edukację dzieci i młodzieży na temat substancji psychoaktywnych. Proszę nadto o wskazanie czy resort

edukacji identyfikuje wskazane powyżej problemy oraz czy resort edukacji, w świetle danych opublikowanych w raporcie GIS z 2024 r., planuje podjąć działania mające na celu przeprowadzenie edukacyjnych kampanii profilaktycznych – jeszcze przed zakończeniem roku szkolnego 2024/2025.

Z wyrazami szacunku

Monika Horna-Cieślak

Rzecznik Praw Dziecka

**Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:**

Identyfikator dokumentu	527775.1812089.3222746
Sygnatura dokumentu	ZZS.422.22.2025
Data dokumentu	02.06.2025
Skrót dokumentu	C645ABE631F82540F9372053943AC027AA558463
Wersja dokumentu	1.16
Data podpisu	02.06.2025 19:45:04
Podpisane przez	Monika Horna-Cieślak Rzecznik Praw Dziecka

EZD 3.124.86.85.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 1 Rzecznika Praw Dziecka z dnia 2 stycznia 2015 roku wprowadzającym w Biurze Rzecznika Praw Dziecka system Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją, pismo podpisane elektronicznym podpisem kwalifikowanym nie wymaga podpisu własnoręcznego jako właściwie zatwierdzone w systemie teleinformatycznym BRPD.